

(F) برخه: د سرمایه گذارۍ یا پانګونې

اهمیت او ارزښت

دریم لوست: د قرض یا پور (اعتبار) د منابعو

تشخیص یا ټاکنه

اصطلاحات

- Collateral تضمين يا وثيقه (ضمانت).
- Consumption smoothing - د عادي مصارفو لپاره قرض يا پور.
- Co-signer شاهد او تضمين کونکی.
- Credit union مرسته کونکی بانک يا د قرض يا پور ورکونې اتحاديه (ټولنه)
- Defaulting د پيسو په پرداخت کولو کي خنډ کول.
- Formal credit رسمي قرض يا پور.
- Informal credit غير رسمي قرضه يا پور
- Institutional credit هغي قرضي يا پورونه چي له موسساتو يا ادارو څخه اخستل کيږي.
- Intermediate-term credit د منځني مودې يا وخت قرضونه.
- Production credit د توليد قرض يا پور.
- Real estate financing غير منقول مالي دليل
- Short-term credit د لنډي مودې قرضه يا پور
- Wholesaler's credit د عمده پلورونکي قرض يا پور
- د ورځانه مصارفو لپاره قرضه يا پور (Consumption credit)

د موسسو له قرضونو یا پورونو څخه په
څه ډول سره استفاده صورت نیسي؟

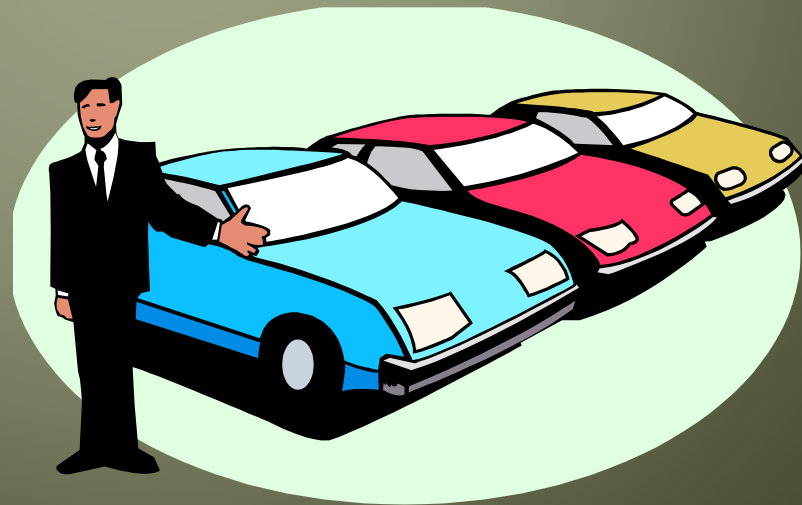
■ نهادي قرضونه یا پورونه (*Institutional*)، له هغه
قرضو یا پورونو څخه عبارت دي چې له قرضه یا
پور ورکونکو موسسو څخه په لاس راځي..

■ د لنډي مودې قرضونه یا پورونه (*Short-term credit*)
(– معمولاً په یو کال کې بیرته ورکول کېږي..)

■ له داسې قرضونو یا پورونو څخه د وړو شیانو د اخستلو
لپاره استفاده کېږي..

د منځنۍ مودې قرض يا پور (Intermediate-term credit)

- د منځنۍ مودې يا وخت قرضه يا پور (*Intermediate-term credit*) – له هغې قرض يا پور نه عبارت دی چې د يو نه تر پنځه کالو په موده کې ورکول کېږي .
- له داسې قرضونو يا پورونو څخه د موټرونو په اخستلو کې استفاده کېږي.

Real estate financing

د غیر منقولې شتمنی د اخستې په خاطر دلایل

■ د غیر منقولې شتمنی د اخستې په خاطر دلایل (*Real*)

estate financing)، له هغه مالونو څخه عبارت دي

چې له پنځه کلنو څخه پراخوالی پیدا کوي.

■ دانوعه وجوحتات د ځمکې او کور په اخستلو کې تر استعمال لاندې

نیول کېږي.

Collateral

ضمانت

■ وثيقيہ يا تضمين (ضمانت)

عبارت ده چي د قرضي د لاسته راوړلو په خاطر د گروي په شکل ورکول کيږي.

■ په هغه صورت کي چي قرضه پرداخت نه کړل شي، تضمين شايد د قرض د دوپاره لاسته راوړني په خاطر و پلورل شي.

Co-signer

د ضمانت کونکی یا شاهد لاسلیک

■ په هغه صورت کې چې د جنس یا شی تضمین شتون ونه لري په دې صورت کې بل شخص چې د ضامن (*cosigner*) په نوم دی د قرضې یا پور په مسوولیت کې شریکيږي که چیرې قرضدار قرض ورنه کړ، نو ضامن د هغې مسوولیت په غاړه لري. چې داسې شخص په نامه د (Co-signer) یا ضامن سره یادېږي..

رسمي قرضه يا پور ورکول څه دی؟

- رسمي قرضه يا پور ورکول (*Formal credit lending*)، د قرضو يا پورونو له معاملاتو نه عبارت دي چي د قوانينو په يو سيستم کي داخل عملي کيږي.
- يوه نوعه رسمي قرضه يا پور له هغه قرضي نه عبارت ده چي له اتحادي يا ټولني څخه په لاس راځي دا نوعه قرضه د مضاربت په اساس (په تاوان او گټه کي شريک) په لاس راځي داسي مفکوره شتون لري چي قرضه ورکونکي اتحادي يا ټولني نه يوازي مالي خدمتونه برابر وي ، بلکي د خلکو ونډه اخستل هم تقويه او هڅوي.

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ د قرضه يا پور ورکونکو شل اتحادي يا ټولني (مرسته کونکی بانک) په شمالي، جنوبي او شرقي ولايتونو په مختلفو نقطو کي شتون لري .

■ اکثره قرضي يا پورونه چي ددي ټولنو پواسطه برابريري د زراعت د سکتور او زراعت پوري مربوطو تشبثاتو لپاره وي. ځني قرضي حمايه کونکي فعاليتونه د تجارت او صنعت په برخه کي هم له خپل ځان سره لري.

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

- مرسته کونکي بانکونه يا قرضه ورکوکي اتحادي يا ټولني دوه نوعه خدمتونه عرضه کوي: په حساب کي اچول پس انداز او له محصول نه ډکي قرضي يا پورونه (productive loans).
- مورد نظر کسان يا اشخاص بايد حق العضويت ورکړي ترڅو چي قرضه يا پور ورکونکي اتحادي يا ټولني (مرسته کونکی بانک) سره يوځای شي. البته د حق القضويت اندازه له يوي اتحادي نه بلي اتحادي سره توپير لري.

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

❖ د مرسته کونکو بانکونو غږي د سود په عوض د سرمايي يا پانگې په مقابل کې خپل پس انداز، برخي (د کمپنۍ يا بانک برخه) په لاس راوړي. لاسته راوړنه د برخه لرونکو غړو لپاره له دري نه تر اتو فيصدو پوري په کال کې وي البته دا په نظر کې نيول چې اتحاديه يا ټولنه په څه ډول سره بڼه کولی شي چې له اصلي سرمايي نه گټه په لاس راوړي، د برخو او قرضي د ورقو جمع کول په څه ډول سره صورت نيسي او عملياتي مصارف په څه ډول سره کم شوي دي.

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

- ددي لپاره چي غړي د قرضي د شرايطو پوري تړلي وي، پس اعضا يا غړي بايد په مابين د ۱۸ نه تر ۶۰ كاله عمر ولري او د ولايت دايمي اوسيدونكي وي .
- د غړيتوب افيسر، فلسفه، د پروگرام جوړونكي، شرايط او پراوونه د قرض اخستني د شتونو لرونكو غړو لپاره او احتمالي غړو لپاره تشریح كوي .
- له قرض يا اخستونكو سره سوالونه يا پوښتني مطرح كيږي چي هغوي له پيسو څخه په څه ډول سره استفاده كوي، څه پلان لري، او بايد ځني د استخدام فورمي، كاروبار يا مهارت فورمي له ځانه سره ولري..

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

❖ په عمومي صورت سره، د قرض يا پور موده د ټولو قرض يا پور اخستونکو لپاره شپږ مياشتي وي، بيا هم دا موضوع له يوې اتحادي نه بلي اتحادي ته د قرض يا پور اندازه او د استفادې کولو نوعه توپير کوي. قرض اخستونکي چي له پور يا قرضي څخه د تجارت او يا پرچون کاروبار په خاطر قرض يا پور په لاس راوړي، داسې فکر کيږي چي دوي د لاسته راوړني يا عايد جريان په دوامدار شکل سره لري نو په دي بنا هغوي توقع کوي ترڅو چي اصلي پيسي او سود په مياشتني توگه بيرته ورکړي..

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ هغه شمیر قرضه يا پور اخستونکي چي قرضه د زراعت او مالدارۍ د کاروبار په خاطر په لاس راوړي، دري میاشتي وخت ورته ورکول کيږي ترڅو چي لومړۍ قسط (installment) خپل تادیه کړی او باید چي د شپږ میاشتو په موده کي ټولې خپلي بیرته ورکوني يا بازپر داخونه تکمیل يا بشپړ کړي.

■ هغه شمیر قرضه يا پور اخستونکي چي حساب يي ورکړل شوي نه وي (outstanding balance) د هغوي په قرضو يا پورونو باندې سود وضع کيږي، په دي معني چي که چيري هرڅومره ژر د پیسو بیرته ورکړه صورت ونيسي نو د هغوي په گټه تماميږي.

رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

- غیر رسمي قرضي (*Informal credit*) يا پورونه د هغې قرض له معاملاتو نه عبارت دي چې د دوه دوستانو په منځ کي او هغو کسانو په منځ کي چې اجتماعي يا ټولینزي اړیکي ولري، صورت نیسي .
- دا نوعه قرضي يا پورونه د قوانینو او مقرراتو پوري تړلي نه وي، یعنی داسي قرضي يا پورونه د یو منظم سیستم له نظارت نه د باندي صورت نیسي.

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ غير رسمي قرضي يا پورونه له هغه قرضو نه عبارت دي چي په غير رسمي شکل سره او د رسمي سيستم نه د باندي صورت نيسي .

■ دا نوعه قرضي يا پورونه معمولاً د هغه شمير اشخاصو په منځ کي واقع کيږي چي په خپلو کي پيژندگلو ولري او اجتماعي يا ټولنيزي اړيکي ولري.

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ غير رسمي قرضي يا پورونه (Informal credit) د قريه جاتو د اوسيدونکو لپاره په پراخه توگه شتون لري او له داسې قرضو يا پورونو څخه معمولاً په ساده او تسکيني مصارفو کې استعمال صورت نيسي يا استعماليري(ددي لپاره چې د ژوندانه معيارونه تنزيل او سقوط ونه کړي) او يا هم ددي لپاره چې ځي مشخصي منځته راتلي لکه واده کول مړی کې قرض يا پور اخستل کيږي.

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ د غير رسمي قرضونو يا پورونو بيرته ورکول ډير شفايي او روښانه وي ددي لپاره چي د بيرته ورکولو شرايط معمولاً معين او مشخص نه وي. .

■ غير رسمي قرضي يا پورونه هغه وخت بيرته ورکول کيږي چي قرض يا پور کونکی د بيرته ورکولو توان پيدا کړي.

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ په غير رسمي قرضو يا پورونو کي ډير کم داسې واقع کيږي چي قرض کونکی په بيرته ورکولو کي ځنډ يا قصور (*defaulting*) وکړي، يا په دي معني سره چي د قرضي يا پور پيسي بيرته ورنه کړي .

■ . او د هغې علت دا دی چي د قرضه ورکونکي او قرضه اخستونکی په منځ کي دوه جانبه اړيکي (*reciprocal*) شتون لري .

■ له شک نه پرته اجتماعي يا ټولنيزي اړيکي نسبت مالي معاملاتو ته د دواړو لورو لپاره زيات اهميت يا ارزشت لري، پس زياته برخه په خرج ورکول کيږي ترڅو چي دا اړيکي کلکي وساتل

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ قرض کونکی یا پور اخستونکی هغه وخت بیرته پیسی ورکوي کله چي هغوي د بیرته ورکړي توانايي ولري .

■ قرض یا پور ورکونکی دا معذرت او حالت قبلوي، او داسې فکر کوي چي یوه ورځه به هغه هم له داسې ستونزی سره مخامخ شي چي ورته ضرورت به ولري . .

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ دري نوعه مختلف قرضونه يا پورونه چي له دوکاندارانو څخه په لاس راځي :

■ مصرفي قرض (*Consumption credit*) يا پور له هغه قرض نه عبارت دی چي ديو کس پواسطه د ورځانه مصارفو لپاره لکه غذا يا خوراکه او د ضرورت وړ موادو لپاره اخستل کيږي .

■ د قريي اهل په عمومي توگه د قري له دوکاندارانو سره د قرض يا پور اړيکي لري، ځني خلک او کورنۍ په منظم شکل سره له معينو او مشخصو دوکاندارانو څخه قرض يا پور اخلي.

غير رسمي قرضه يا پور ورڪول ڪوم ڊي؟

■ د عمده پلورونڪو قرضونه يا پورونه (*Wholesaler's credit*)، له هغه قرضو يا پورونو څخه عبارت دي چي له عمده پلورونڪو څخه د دوڪاندارانو پواسطه په مارڪيٽ ڪي د دوڪانونو د اڪمالاتو لپاره اخستل ڪيري. .

■ د قرضونو يا پورونو څخه يو څه برخي (اوگري) بايد په دوامدره شڪل سره ورڪول شي ترڅو په دي توگه زياتي قرضي يا پورونه په لاس راوړل شي. ڪله چي دوڪاندار خپل اخستونڪي ته قرض يا پور ورڪوي، بايد ڊير محتاط وسي ترڅو چي د مشتريانو يا اخستونڪو او عمدپلورنڪو د اوگري په منح ڪي بيلانس يا اندازه وساتي.

غير رسمي قرضه يا پور ورکول کوم دی؟

■ د تولید قرض (*Production credit*)، له هغه قرض يا پور نه عبارت دی چي د زراعتو يا کښت کونکو پواسطه د قري له دوکاندارانو څخه اخستل کيږي، البته هغه دوکانداران چي لوي دوکان يا عمده پلورنځي په مارکيټ کي ولري، دا قرض يا پور ددي په خاطر اخستل کيږي ترڅو د زراعت د تولید د عواملو لپاره له هغې څخه استفاده وکړل شي .

■ په عمومي توگه تقريباً داسي قرضي يا پورونه د زراعتي عواملو (*agricultural inputs*) په خاطر د خاوري د آماده کولو په جريان کي اخستل کيږي، په داسي حالت کي کښت کونکي زياتو پيسو ته اړتيا يا ضرورت لري ترڅو له هغې نه گټوره استفاده وکړي.

مرور / خلاصه يا لنڊيز

■ هغه قرضي يا پورونه چي له قرضه ورکونکو موسساتو او ادارو څخه په لاس راځي بايد په څه ډول سره استعمال شي؟

■ رسمي قرض يا پور ورکول څه دي ؟

■ غير رسمي قرض يا پور ورکول څه دي ؟